

УДК 342.95

Олена Ткаля,

канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та
інших кримінально-правових дисциплін
Миколаївського інституту права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНЕ РОЗУМІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ВПЛИВУ

Здійснено дослідження загальнотеоретичних питань щодо характеристики сутності та змісту адміністративно-правового впливу на поведінку осіб, виділено його сутнісні ознаки. Розкривається поняття адміністративного примусу шляхом аналізу наукових поглядів вітчизняних та зарубіжних науковців. З огляду на думки вчених окреслено основні ознаки адміністративного примусу.

Ключові слова: адміністративно-правовий вплив, адміністративний примус, ознаки адміністративного примусу, заходи адміністративно-правового примусу.

Постановка проблеми. Державне управління, адміністративно-політичне будівництво, економіка, соціально-культурні відносини на сучасному етапі вимагають переосмислення, перебудови концептуальних засад певних правових інститутів. А розвиток адміністративно-правової науки вимагає вироблення та уточнення змісту базових категорій, що характеризують сутність та особливості правових відносин, у тому числі правовідносин, що стосуються заходів впливу на неправомірну поведінку.

Протягом останніх десяти років у науковій та навчальній літературі вживаються та аналізуються такі категорії: «організаційно-правові засади», «адміністративно-правовий вплив», «адміністративно-правові заходи», «адміністративно-правове регулювання», «адміністративно-правовий примус». Вказані категорії досить часто ототожнюють, не визначаючи зміст, або здебільшого використовують інтегративний підхід, об'єднуючи окремі складники кожної з них для забезпечення повноти вирішення конкретного наукового завдання. Це призводить або до неповного вивчення предмета дослідження, або ж, навпаки, – висвітлення питань, що виходять за його межі.

Сучасна українська держава потребує переходу від розуміння примусу (в тому числі адміністративної відповідальності) як репресивно-фіскального інструменту держави до поглядів на нього як на спосіб забезпечення правопорядку у всіх необхідних сферах суспільного життя.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика адміністративно-правового впливу,

адміністративного примусу та його заходів була предметом дослідження з боку вітчизняних та зарубіжних науковців. Велике теоретичне та методологічне значення мають роботи таких відомих представників юридичної науки права, як В. Б. Авер'янов, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, І. П. Голосніченко, С. Т. Гончарук, Є. В. Додін, Ю. М. Дьомін, Р. А. Калюжний, С. В. Ківалов, А. Т. Комзюк, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, В. Я. Настюк, В. Г. Перепелюк, О. П. Рябченко, А. О. Селіванов, Ю. М. Тодика, В. К. Шкарупа, М. Г. Шульга, О. М. Якуба та ін.

Вивчення сучасного правового досвіду, наукових досліджень та окреслення проблем адміністративно-правового впливу та примусу створить належні умови для повноцінного розвитку даного інституту та адаптації вітчизняного законодавства до вимог Європейського союзу.

Мета статті – дослідити наукові погляди щодо дефініцій адміністративно-правового впливу та адміністративного примусу, характеристики їх сутнісних ознак, нормативно-правового закріплення та їх теоретичного і практичного значення.

Виклад основного матеріалу. Позитивним чином впливати на поведінку людей та сприяти її правовому характеру є основним проявом та особливістю права. Це зумовлюється можливістю права, як особливого явища, забезпечувати баланс інтересів особи та суспільства, за якого індивід зможе себе вільно поводити, але не допускатимуться

суспільно шкідливі діяння. Саме це слід вважати універсальним засобом регулювання суспільних інтересів.

Досліджуючи питання функціонування правового впливу в суспільних відносинах, А. М. Денисова пропонує його визначати як один із проявів дії права на широке коло суспільних відносин, свідомість та поведінку суб'єктів за допомогою системи об'єктивних (правових) та суб'єктивних (психологічних, ідеологічних, моральних тощо) елементів, які становлять механізм правового впливу та забезпечують його дієвість [1, с. 4].

Такий вплив може виявлятися у різних формах. Одним із різновидів слід вважати адміністративно-правовий вплив, що характеризується як загальними ознаками правового впливу, так і специфічними, притаманними лише йому властивостями, які зумовлені специфікою адміністративно-правових відносин. Співвідношення між поняттями «правовий вплив» та «адміністративно-правовий вплив» слід розглядати як відношення загального та частки. Це зумовлено колом суспільних відносин, на які поширюється вплив цих двох проявів права, оскільки *адміністративно-правовий вплив* стосується відносин адміністративно-правового характеру. У підручнику «Адміністративне право України» за редакцією професора В. Б. Авер'янова такими відносинами визначаються «ті, що виникають:

- у ході державного управління економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами, а також реалізації повноважень виконавчої влади, делегованих державою органам місцевого самоврядування, громадським організаціям та деяким іншим недержавним інституціям;
- у ході діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб щодо забезпечення реалізації та захисту в адміністративному порядку прав і свобод громадян, надання їм, а також юридичним особам різноманітних адміністративних (управлінських) послуг;
- у процесі внутрішньої організації та діяльності апаратів усіх державних органів, адміністрацій державних підприємств, установ та організацій, а також у зв'язку з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування;
- у зв'язку з реалізацією юрисдикції адміністративних судів і поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права;
- у ході застосування заходів адміністративного примусу, включаючи адміністративну відповідальність, щодо фізичних і юридичних осіб» [2, с. 71]. Таким чином, ад-

міністративно-правовий вплив є наслідком дії права на особливі суспільні відносини, що мають адміністративно-правовий характер.

Крім того, адміністративно-правовий вплив характеризується особливим колом суб'єктів, на свідомість та поведінку яких він впливає. Дане коло окреслено рамками суб'єктів адміністративного права. Як доречно зазначає Ю. М. Фролов, адміністративне право України характеризується великою кількістю суб'єктів, які мають різні повноваження та свої специфічні особливості [3, с. 551]. До таких суб'єктів слід віднести фізичних осіб, юридичних осіб, колективних суб'єктів (утворення), які не мають ознак юридичної особи, суб'єктів владних повноважень (в тому числі органи місцевого самоврядування) та їх посадових осіб. Це означає, що вплив може бути здійснений широким колом суб'єктів у межах їхньої компетенції щодо об'єктів, до яких він застосовується, як імперативним так і диспозитивним шляхом.

Ще одним невід'ємним елементом, що характеризує будь-який різновид правового впливу, є його механізм, тобто сукупність різного роду елементів, що забезпечують його нормальне функціонування. Механізм адміністративно-правового впливу містить необхідний об'єм засобів, за допомогою яких виробляється бажана модель поведінки. А саме, це сукупність специфічних засобів правового впливу на свідомість і поведінку суб'єктів з метою формування правомірної поведінки шляхом усвідомлення змісту правових норм та ціннісних орієнтацій і формування позитивних мотивів активної правової поведінки. Адміністративно-правовий вплив може здійснюватися у різних сферах суспільного життя та виконувати різні функції (наприклад, виховну, правозахисну та ін.).

Слід також зазначити, що адміністративно-правовий вплив може здійснюватися в активній (передбачає безпосереднє використання засобів такого впливу в процесі їх здійснення) та пасивній (передбачає опосередкований вплив права на суспільні відносини) формах.

Враховуючи те, що адміністративно-правовий вплив є вужчим поняттям по відношенню до правового впливу, можна надати таке його визначення: це один із проявів дії права на відносини, що мають адміністративно-правовий характер, свідомість та поведінку суб'єктів адміністративного права за допомогою системи об'єктивних (правових) та суб'єктивних (психологічних, ідеологічних, моральних тощо) елементів, які становлять механізм адміністративно-правового впливу та забезпечують його дієвість.

Механізмом реалізації адміністративного впливу є адміністративний примус. Цей метод впливу є допоміжним, здійснюється після використання та на підставі переконання.

Адміністративний примус є невід'ємним складником системи державного управління, що застосовується, як правило, у поєднанні з іншими управлінськими прийомами в діяльності органів управління та їх посадових осіб.

Говорячи про адміністративний примус, необхідно насамперед зупинитись на проблемі використання цього терміна. Річ у тому, що в законодавстві України не те що відсутнє визначення цього поняття, а й взагалі в нормативних актах термін «адміністративний примус» не трапляється, немовби він як правове явище і не існує. Лише інколи вживається термін «адміністративний вплив», який не можна цілком ототожнювати з примусом, адже про адміністративний вплив можна говорити також у разі застосування заходів переконання. Термін «адміністративний примус» практично не має «офіційного статусу», його сформульовано лише на доктринальному рівні. А саме, адміністративний примус розглядається як «владне, здійснюване в односторонньому порядку і в передбачених правовими нормами випадках, застосування від імені держави до суб'єктів правопорушень, заходів припинення правопорушення, запобіжних заходів щодо правопорушень та заходів відповідальності за порушення нормативно-правових положень» [4, с. 289].

Поняття адміністративного примусу в юридичній літературі не має однозначного визначення. Хоча аналіз цієї наукової категорії було зроблено у значній кількості колективних підручників з адміністративного права, у наукових статтях на сторінках юридичних журналів та в монографічних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців. На думку одних науковців, примус – це засіб або сукупність способів, прийомів і засобів впливу на свідомість особистості, що мають на меті довести необхідність суворого дотримання законності. На думку інших, примус – психологічний прийом впливу, який має на меті призвести до внутрішнього засудження антигромадської поведінки й усвідомлення необхідності замінити його на краще. Іноді примус розглядають як процес логічного обґрунтування необхідності дотримання законів з метою досягнення їх усвідомленого виконання [5, с. 9].

Таке розмаїття зумовлено низкою об'єктивних чинників, а саме відсутністю нормативного визначення, хоча в Адміністративному кодексі УРСР 1927 р. регламентувались адміністративно-примусові заходи, але визначення адміністративного примусу

не було закріплено. Сучасні дослідники неодноразово звертали увагу на необхідність та доречність прийняття єдиного нормативного акта про адміністративний примус, який би дав визначення поняття, ознак та засад його застосування [6, с. 134]. Крім того, серед заходів державного примусу заходи адміністративного примусу становлять найбільшу групу, застосовуються з метою охорони практично всіх суспільних відносин у багатьох галузях та відтворюють організаційно-владний потенціал держави.

Професор А. Є. Луньов ще в 1960 р. визначав, що в межах своєї компетенції певні органи державного управління мають право здійснювати адміністративний примус, тобто застосовувати до особи, яка здійснила адміністративний проступок, заходи впливу, не звертаючись до суду, у вигляді: накладення адміністративних стягнень за проступки; застосування інших заходів примусу (наприклад, медичного або технічного характеру); застосування заходів попередження з метою запобігання правопорушенням та охорони інтересів держави і громадян [7, с.139-140].

Адміністративно-правовий примус іноді розглядається як різновид державного примусу, часом ототожнюється з ним взагалі, часто розуміється і як антипод судового примусу. Окремі вчені, наприклад такі, як І. І. Євтіхійєв, В. А. Власов, С. С. Студенекін, В. М. Манохін, адміністративний примус розуміли як один з елементів адміністративної відповідальності, а саме як застосування адміністративної санкції [25; 19; 7; 39].

Б. Т. Базилев, розкриваючи поняття державного примусу, підкреслює, що під державним примусом розуміється такий метод впливу держави на свідомість, волю і, отже, поведінку суб'єктів суспільного життя, який здатний спрямувати її відповідно до державної волі. Ця вимушена поведінка забезпечується або через загрозу покарання або шляхом застосування покарання чи інших заходів безпосереднього примусу, звернених на особистість суб'єкта, його свободу і діяльність, його майно [9, с. 7].

Досить обґрунтоване теоретичне положення сформульовано стосовно адміністративного примусу та його видів М. І. Єропкіним, який серед різних видів державного примусу поряд із заходами кримінального покарання значне місце у зміцненні громадського порядку відвів адміністративному примусу [10, с. 8; 11, с.118-120].

На думку Ю. М. Козлова, Л. Л. Попова, адміністративний примус забезпечує виконання правил поведінки, виражених в адміністративно-правових нормах. Це метод впливу держави на свідомість і поведінку

осіб, які здійснюють протиправні вчинки, що виражаються у встановлених правовими актами негативних наслідках морального, матеріального та фізичного характеру, що мають на меті виправлення і перевиховання правопорушників, а також попередження нових правопорушень [12, с. 276].

Д. І. Бернштейн зазначає, що, визначаючи адміністративний примус, слід взяти за основу обов'язок усіх осіб діяти відповідно до розпорядження правових норм, завжди бути готовими відзвітувати за виконання своїх правових обов'язків перед державними органами, а в разі невиконання (порушення) – «зазнати передбачені правом заходи державного примусу або інші заходи державного або громадського впливу, що застосовуються з метою перевиховання, попередження подібних порушень і відшкодування заподіяної шкоди» [13, с. 47]. Д. Н. Бахрах у свою чергу визначає адміністративно-правовий примус як особливий вид державного примусу, що полягає в застосуванні суб'єктами функціональної влади встановлених нормами адміністративного права примусових заходів у зв'язку з адміністративними правопорушеннями [14, с. 189].

М. І. Козюбра підкреслює, що примус виступає стримуючим фактором для всіх незаконослужняних громадян і забезпечує загальний обов'язок виконувати правові норми [15, с. 18].

А. П. Ключниченко вважає, що адміністративний примус є різновидом правового примусу, оскільки застосування заходів адміністративного примусу суворо регламентовано законом, здійснюється на підставі та на виконання закону [16, с. 38].

Свого часу П. І. Кононов зазначав, що в адміністративно-правовій науці склалися два основні підходи до питання про адміністративний примус. Представники першого підходу розглядали застосування заходів адміністративного примусу до особи тільки як реакцію держави на вчинене цією особою правопорушення (Д. Н. Бахрах, М. С. Студенікіна та ін.) [17, с. 257-258; 18, с. 70]. На думку ж П. І. Кононова, адміністративний примус можливий, якщо держава встановлює норми права, що визначають права і обов'язки суб'єктів суспільних відносин у різних сферах життя держави і суспільства і передбачають механізм їх добровільної та адміністративно-примусової реалізації. А у разі відмови суб'єкта правовідносин від добровільної реалізації приписів норм права (дотримання прав інших осіб і виконання обов'язків, дотримання встановлених заборон) включається механізм примусової реалізації, тобто виникає адміністративний

примус, що застосовується до цього суб'єкта. Таким чином, єдиною підставою для застосування заходів адміністративного примусу може бути відмова особи від добровільного виконання припису, що міститься у правовій нормі, тобто протиправна поведінка [19, с. 27-28].

Прихильники іншого підходу, такі як А. П. Коренєв, А. П. Альохін та ін., вважають, що адміністративний примус може застосовуватися до особи і за відсутності в діях протиправної поведінки в цілях її попередження, а також для забезпечення суспільної безпеки [20, с. 209-210]. Прихильники цього підходу об'єднують в одну групу підстави для застосування правообмежувальних заходів і підстави для застосування заходів адміністративного примусу і, відповідно, змішують їх. Заходи адміністративно-правового примусу застосовуються у зв'язку з протиправною поведінкою особи і з метою її припинення, усунення шкідливих наслідків, а також виховання винного. Заходи адміністративно-правового обмеження, тобто адміністративно-попереджувальні, застосовуються до особи не у зв'язку з його протиправною поведінкою, а якщо є наявність потенційних або реальних загроз її безпеки, безпеки інших людей або держави, що викликаються причинами як природного і техногенного характеру, так і протиправною поведінкою інших осіб [19, с. 27-28].

Як особливий каральний засіб забезпечення й охорони правопорядку у сфері державного управління, що полягає у психічному, матеріальному або фізичному впливі на свідомість і поведінку людей, визначають адміністративний примус Р. А. Каложний, В. О. Терещук, В. К. Шкарупа [21, с. 90].

У свою чергу професор С. В. Ківалов дає таке визначення адміністративного примусу: «Адміністративний примус – вид державного примусу, який застосовується правомочними державними органами (посадовими особами) з метою попередження та припинення адміністративного проступку, а також забезпечення притягнення винного до адміністративної відповідальності» [22, с. 221].

На жаль, незважаючи на вищезазначені думки вчених, їх різноманітність та іноді протиріччя, адміністративно-правовий примус як родове поняття в подальшому не знайшов свого закріплення в нормах права та юридичній літературі. Враховуючи це, треба виділити основні характеризуючі риси цього поняття як теоретичного узагальнення, в якому слід відобразити ознаки того спільного, що властиво всім видам державного примусу. Тому слід звернути увагу на те, що адміністративному примусу властиві ознаки

державного примусу, але він має специфічні особливості, які відрізняють його від інших примусових заходів.

Як зазначає Ю. П. Битяк, адміністративний примус має низку характерних особливостей. А саме, «– адміністративний примус використовують у державному управлінні для охорони суспільних відносин, що виникають у цій сфері державної діяльності; – механізм правового регулювання адміністративного примусу встановлює підстави й порядок застосування відповідних примусових заходів; – порядок застосування примусових заходів здебільшого регулюють норми адміністративного права, що включають норми законодавства або адміністративно-правові норми актів виконавчих органів; – застосування адміністративного примусу – це результат реалізації державно-владних повноважень органів державного управління, і лише у виключних, встановлених законодавством випадках, такі засоби можуть застосовувати суди (судді); – адміністративний примус використовують для: 1) запобігання вчиненню правопорушень; 2) припинення адміністративних проступків; 3) притягнення до адміністративної відповідальності» [23, с. 163-164].

Враховуючи думки вчених, до основних ознак адміністративного примусу слід віднести:

1. *Встановлюється нормами адміністративного права.* Адміністративний примус стосується обмеження прав і свобод особи, тому вони повинні бути передбачені чинним законодавством України. Особливо важливо нормативно визначати підстави, строки й порядок застосування заходів адміністративно-правового примусу, причому бажано систематизованими нормативними актами. Відповідно, і змінені вони можуть бути тільки за допомогою закону та інших нормативно-правових актів. Але натепер недоліками правового регулювання адміністративно-правового примусу є розміщення нормативного матеріалу в різних нормативних актах та закріплення процедури застосування адміністративного примусу в підзаконних актах.

2. *Особливі підстави застосування.* Адміністративно-правовий примус застосовується як винятковий засіб забезпечення та охорони правопорядку, притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, спрямований на попередження і припинення можливих та вчинюваних правопорушень, недопущення та усунення шкідливих наслідків для особи і суспільства.

3. *Застосовується зі специфічною метою.* Адміністративно-правовий примус спрямований не тільки на попередження можливих

правопорушень, припинення адміністративних проступків та інших правопорушень, а й недопущення та усунення можливих шкідливих наслідків різних надзвичайних ситуацій, а також притягнення до адміністративної відповідальності винних осіб, забезпечення провадження по справам з адміністративних правопорушень, відновлення порушених прав та свобод, що існували до вчинення правопорушення тощо.

4. *Є абстрактним (безособовим) та має загальний характер.* Адміністративний примус не стосується конкретної особи, ситуація торкається невизначеного кола осіб, тобто всіх осіб, що перебувають в однакових фактичних умовах, оскільки закони встановлюють загальні об'єктивні правила поведінки і не мають конкретного адресата. Крім того, має сталий характер, оскільки діє постійно і безпосередньо до свого скасування (об'єктивна юридична ситуація є постійною).

5. *Особливий суб'єктний склад.* Застосування адміністративного примусу перебуває у сфері компетенції широкого кола суб'єктів владних повноважень та їх посадових осіб (органів державної виконавчої влади, суду, органів місцевого самоврядування тощо). Але слід зазначити, що така компетенція повинна бути визначена на законодавчому рівні. Крім того, примусові заходи застосовуються до осіб (фізичних та юридичних), які не перебувають у безпосередній залежності (підпорядкуванні) та не пов'язані службовими відносинами із суб'єктами, що мають право застосовувати примус. Причому простежується певна персоніфікація примусу, що сприяє його виконанню шляхом впливу на моральну, матеріальну, організаційну та фізичну стать суб'єкта, щодо якого застосовуються адміністративно-примусові заходи.

6. *Це система заходів, що містять волюнтаристичний момент психологічного та фізичного впливу на свідомість та поведінку осіб.* Проявляються в широкому комплексі виховних, рекомендаційних, превентивних, відновлювальних та каральних заходів.

Узагальнюючи адитивні ознаки даної правової категорії, можна, таким чином, визначити *адміністративно-правовий примус* як особливий вид державного примусу, що встановлений нормами адміністративного права та є системою заходів впливу на свідомість та поведінку осіб, що здійснюється спеціально уповноваженими на те суб'єктами владних повноважень з метою попередження правопорушення та/або можливих шкідливих наслідків, забезпечення провадження, відновлення порушених прав і свобод та притягнення винних осіб до відповідальності.

Висновки

Дослідивши адміністративно-правовий вплив на поведінку осіб, слід підкреслити велике значення цього явища, що спрямовано на забезпечення балансу інтересів особи, суспільства і держави. Це специфічна дія права на адміністративно-правові відносини активного та пасивного характеру правовими, психологічними, ідеологічними, моральними та іншими засобами, що здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами владних повноважень.

Адміністративно-правовий вплив здійснюється значною мірою через адміністративний примус. Але дефініція адміністративного примусу в нормативно-правових актах не закріплена. Це зумовлено різноманітністю підходів та поглядів щодо розуміння даної категорії. Тому поняття адміністративно-правового примусу доречно визначати, аналізуючи його адитивні ознаки, такі як: нормативна визначеність, підстави та мета застосування, загальність та абстрактність, особливий суб'єктний склад та особлива система заходів.

Практичним складником адміністративно-правового примусу є сукупність його заходів, які співвідносяться з примусом як частка та ціле. Це зумовлено порядком здійснення, оскільки застосовується в односторонньому порядку лише у передбачених правовими нормами випадках спеціально уповноваженими на то суб'єктами. Заходи адміністративного примусу слід розуміти як систему державно-владних прийомів та способів здійснення адміністративно-правового впливу. Вони мають на меті запобігання, виявлення та припинення протиправної поведінки, відвернення можливих шкідливих наслідків, відновлення правового становища та в разі необхідності притягнення винних до відповідальності.

Список використаних джерел:

1. Денисова А. М. Правовий вплив: природа та функціональне призначення / А. М. Денисова // Вісник Львівського університету. – 2012. – № 55. – С. 3–10. – (Серія: Юридична).
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2-х т. / ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавництво «Юридична думка», 2004. – Т. 1. – 584 с.
3. Фролов Ю. М. Суб'єкти адміністративного права: сутність та підстави класифікації / Ю. М. Фролов // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 25. – С. 549–557.
4. Іванцов В. О. Заходи адміністративного примусу в діяльності органів державної податкової служби / О. В. Джафарова, В. О. Іванцов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – Вип. 36. – С. 288–297/

5. Дихтєвський П. В. Теоретические проблемы определения административно-правового принуждения в сфере обеспечения личной безопасности / П. В. Дихтєвський // Журнал российского права. – 2004. – № 11. – С. 6–18.

6. Коломоєць Т. О. Адміністративний примус в публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації / Т. О. Коломоєць; Запорізький держ. ун-т. – Запоріжжя: Поліграф, 2004. – 188 с.

7. Советское административное право: учебник / под ред. проф. А. Е. Лунова. – М., 1960. – 288 с.

8. Евтихийев И. И. Административное право СССР: учебник для юридических институтов и факультетов / И. И. Евтихийев, В. А. Власов. – М., 1976. – 254 с.

9. Базылев Б. Т. Государственное принуждение и правовые формы его осуществления в советском обществе: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. / Б. Т. Базылев. – Киев, 1968. – 22 с.

10. Еропкин М. И. Правовые основы организации и административной деятельности советской милиции: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. / М. И. Еропкин. – М., 1956. – 29 с.

11. Еропкин М. И. Управление в области охраны общественного порядка / М. И. Еропкин. – М., 1973. – 210 с.

12. Алехин А. П. Административное право Российской Федерации: учебник / А. П. Алехин, А. А. Кармолицкий, Ю. М. Козлов. – М.: Зерцало, 1998. – С. 276.

13. Бернштейн Д. И. Правовая ответственность как вид социальной ответственности и пути ее обеспечения: монография / Д. И. Бернштейн. – Ташкент, 1989. – 150 с.

14. Бахрах Д. Н. Административное право: учебник: Общая часть. – М.: Бек, 1993. – 724 с.

15. Козюбра Н. И. Убеждение и принуждение в советском праве / Н. И. Козюбра. – Киев: Наукова думка, 1979. – 308 с.

16. Ключниченко А. П. Меры административного принуждения, применяемые милицией (Особенности. Классификация. Система выражения): учебное пособие / А. П. Ключниченко; Научно-исследовательский и редакционно-издательский отдел. – Киев, 1979. – 88 с.

17. Бахрах Д. Н. Административное право: учебник для вузов / Д. Н. Бахрах. – М., 1997. – 368 с.

18. Студеникина М. С. Соотношение административного принуждения и административной ответственности / М. С. Студеникина // Советское государство и право. – 1968. – № 10 – С. 69–73.

19. Кононов П. И. Законодательство об административном принуждении: проблемы кодификации / П. И. Кононов // Журнал российского права. – 1998. – № 8. – С. 27–28.

20. Корнев А. П. Административное право России. Ч. 1. / А. П. Корнев. – М., 1996. – 268 с.

21. Забарний Г. Г. Адміністративне право України: посібник для підготовки до іспитів / Г. Г. Забарний, Р. А. Калюжний, О. В. Терещук, В. К. Шкарупа. – К.: Вид. Полівода А.В., 2001. – 144 с.

22. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса: Юридична література, 2003. – 920 с.

23. Адміністративне право України: підручник / Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Дьяченко О. В. [та ін.]. – К.: Юрінком Інтер 2007. – 544 с.

Осуществлено исследование общетеоретических вопросов характеристики сущности и содержания административно-правового воздействия на поведение лиц, выделены его существенные признаки. В процессе анализа научных взглядов отечественных и зарубежных ученых раскрывается понятие административного принуждения. Обозначены основные признаки административного принуждения.

Ключевые слова: административно-правовое воздействие, административное принуждение, признаки административного принуждения, меры административно-правового принуждения.

The general theoretic questions of description of essence and maintenance of the administrative – legal affecting is carried out behavior of persons have been researched. The substantial signs of administrative – legal are distinguished. The compulsion opens up have been analysed. The basic signs of administrative compulsion are marked.

Key words: administrative – legal influence, administrative compulsion, measures of administrative – legal compulsion.

